

Poljoprivredna savetodavna i stručna služba Leskovac

INFORMACIJE I SAVETI U POLJOPRIVREDNOJ PROIZVODNJI

BILTEN

2

GOD. XII BR.2
Štampano 11.02.2019.
300 primeraka

Sadržaj

Rezidba i uzgojni oblici kruške -Dalibor Cvetanović	strana 3
Sirak, biljka pogodna za uslove suvog ratarenja - Jelena Stojiljković	strana 3-4
Piramidalni uzgojni oblik kod višnje- Aleksandar Mitić	strana 4-5
Taphrina deformans - kovrdžavost lista breskve- Gordana Jovanović	strana 5
Zaštita kruške - Mirjana Petrović	strana 6
Kupusna muva - Bojana Karapandžić	strana 7
Da li treba požuriti sa prvom prihranom pšenice- Boban Stanković	strana 8
Sadnja ,đubrenje i gajenje maline - Nenad Stefanović	strana 8-9
Seoski turizam - Igor Ristić	strana 9-11
Sistem tržišnih informacija poljoprivrede Srbije	strana 12-13

AGROPONUDA

BERZA POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA SRBIJE

Agroponuda omogućava marketing informacije o ponudi voća, povrća, žive stoke i žitarica. Ova berza poljoprivrednih proizvoda koju je pokrenulo Ministarstvo poljoprivrede plasira informacije o ponudama proizvođača koji se bave voćarstvom, povrtarstvom, ratarstvom i stočarstvom.

PSSS Leskovac sa svojim savetodavcima, pomoći će Vam u plasmanu viškova proizvoda proizvedenih na vašim gazdinstvima.

Poljoprivredni proizvođače posetite internet stranicu www.agroponuda.com ili nam se obratite ukoliko VI želite da ponudite svoj proizvod.

Rezidba i uzgojni oblici kruške

Rezidba predstavlja pomotehničku meru koja ima za cilj regulisanje rodnosti i dobijanja visokokvalitetnih plodova. Orezivanje se se u prvim godinama sprovodi za formiranje željenog uzgojnog oblika, a kasnije da stvori takvo stablo koje će u punoj rodnosti moći da podnese težinu roda. Orezivanjem treba da se obezbedi uravnotežen razvoj svih delova krune, a posebno osnovnih tj. skeletnih grana. Orezivanje u rodu ima za cilj da zajedno sa ostalim agrotehničkim merama da održi ravnotežu između vegetativnog prirasta i plodonošenja.

Intenzitet orezivanja kruške pre svega zavisi od starosti stabla, kombinaciji sorte i podloge ekoloških uslova i primenjene agrotehnike. U periodu formiranja uzgojnog oblika kruška se ne treba jako orezivati jer jaka rezidba podstiče izbijanje bočnik letorasta.

Postoje dva perioda orezivanja: Zimska (zrela) i letnja (zelena) rezidba.

Zimska rezidba se odvija u fazi mirovanja vegetacije.

Letnja rezidba se sprovodi u toku vegetacije kada je kruna obrasla lišćem, gde je pregled grana nedovoljan a i sama rezidba otežana. Ova rezidba treba da predstavlja dopunsku i površnu meru.

Različiti sistemi gajenja kruške:

Poboljšana piramidalna kruna: Je slična običnoj piramidalnoj što su joj ramene grane raspoređene na većem međusobnom rastojanju.

Vretenasti žbun: ovo je često korišćeni uzgojni oblik.

Palmeta sa kosim granama: postoje dve vrste palmeta palmeta sa kosim granama i to pravilna i nepravilna.

dipl. inž. polj. Dalibor Cvetanović

Savetodavac za voćarstvo i vinogradarstvo

Sirak, biljka pogodna za uslove suvog ratarenja

Na području Jablaničkog okruga proizvodnja kukuruza i ostalih krmnih kultura uglavnom se odvija se u uslovima suvog ratarenja. Proizvodnja kukuruza i drugih krmnih kultura je vrlo često nerentabilna i nedovoljna jer zavisi od klimatskih faktora tokom perioda vegetacije. Duži period praćen visokim dnevnim temperaturama bez padavina može drastično smanjiti prinos kukuruza, lucerke i dateline.

Krmni sirak ima veće zahteve prema toploti, a manje zahteve prema vodi, što je u našim agroekološkim uslovima od posebnog značaja, s obzirom na to da se proizvodnja odvija uglavnom u suvom ratarenju, bez navodnjavanja. Ova biljna vrsta može podneti dugotrajnu zemljišnu i vazdušnu sušu, što se dovodi u vezu sa njihovom morfologijom (dobro razvijen korenov sistem, mogućnost savijanja listova, regulisanje transpiracije kao i poreklo iz toplih krajeva).

Ako sušni period traje duže, sirak je sposoban da svoje životne funkcije svede na minimum na duži vremenski period i regeneriše se i posle male količine padavina. Zbog velike tolerantnosti na sušu, krmni sirak može ostvariti značajne prinose biomase i zrna u sušnim uslovima.

Ova biljka je izuzetno toploljubiva i za klijanje i nicanje semena potrebna je minimalna temperatura od 8 do 10°C, a za rast i razvoj oko 25°C. Kritičan period u pogledu toplotnih uslova može biti proleće. Po završenoj setvi u trajanju od oko mesec dana, mlade biljke se sporo razvijaju, što se najvećim delom objašnjava upravo time da je temperatura u tom periodu redovno ispod optimuma za sirak.

Zbog dobro razvijenog, žiličastog korena jake usisne moći, krmni sirak može se uspešno gajiti na različitim tipovima zemljišta (slatine, peskovita i teža zemljišta), a to su manje povoljna zemljišta za ostale biljne vrste. Za sirak, leguminoze i usevi gustog sklopa koji zemljište ostavljaju čisto od korova (žita i dr.) su odlični predusevi. Uz kvalitetno obavljeno zaoravanje biljnih ostataka, sirak može biti dobar predusev za jare kulture. Za ozime kulture sirak nije najbolji predusev zbog jakog isušivanja zemljišta i intenzivnog iskorišćavanja rezervi azota iz zemljišta.

Obrada zemljišta počinje jesenjim oranjem na dubinu od 25-30 cm, i nastavlja se predsetvenom pripremom

pre setve. Tanjiranjem, ili drljanjem površina će se dobro usitniti i poravnati, što je posebno važno jer je seme sitnije i samim tim zahteva i bolju pripremu setvenog sloja.

Krmni sirak zahteva dobru obezbeđenost hranivima. Imajući u vidu plodnost i obezbeđenost zemljišta hranivima, kao i planirani prinos, potrebne količine đubriva su oko 160 kg N, 80 kg P₂O₅ i 60 K₂O po hektaru. Sav fosfor i kalijum, kao i 25% azota se zaorava u jesen, a preostala količina azota u proleće prilikom predsetvene pripreme zemljišta.

Ako se gaji radi košenja nakon prvog otkosa preporučuje se prihrana useva sa 45 kg/ha N.

Zavisno od organizacije i potrebe na gazdinstvu krmni sirak može se sejati kao glavni, naknadni i postrni usev. Idealno vreme glavnog roka setve je poslednja dekada aprila. Najefikasniji način određivanja vremena setve sirka je poređenje sa kukuruzom. Setvu treba obaviti u vreme nicanja kukuruza iz ranih rokova setve. Kao naknadni usev sirak se može sejati od 15. maja do 15. juna, nakon skidanja ozimih krmnih smeša, i jare i ozime grahorice, a postrno u prvoj polovini jula, iza žitarica i graška za zrnoili nekih drugih kultura. Ukoliko se ova kultura gaji za iskorišćavanje u zelenom stanju, setvu treba obaviti na međurednom razmaku od 25 cm sa 25-30 kg/ha semena. Kod hibrida za korišćenje u vidu silaže, setva se obavlja na međuredni razmak od 70 cm, sa razmakom biljaka u redu od 6 cm i sa setvenom normom od 5,5 kg/ha. Valjanje je vrlo bitna mera po završenoj setvi.

Za proizvodnju stočne hrane krmni sirak može se koristiti u svežem zelenom stanju, kao silaža i senaža. Glavni rok setve se najčešće koristi za proizvodnju silomase i zrna, a naknadni i postrni za ishranu preživara u zelenom stanju ili u vidu sena. Ima visok stepen bokorenja, brzo se regeneriše nakon košenja, daju nekoliko otkosa u toku godine što rezultira u visokoj produkciji biomase na godišnjem nivou. Zbog visokog prinosa krme, zadovoljavajućeg sadržaj sirovih proteina, povoljnih bioloških osobina i relativno skromni zahtevi prema uslovima uspevanja, čine ovu dve biljku pogodnom u proizvodnji kabaste stočne hrane, koja se može koristiti u govedarskoj proizvodnji. Za spravljenje silaže, krmni sirak se kosi u fazi mlečno-voštane zrelosti.

Jelena Stojilkovic,

savetodavac za ratrstvo i povrtarstvo

Piramidalni uzgojni oblik kod višnje

Formiranje uzgojnog oblika je pomotehnička mera gde poljoprivredni proizvođač svesno deluje na razvoj voćnog stabla u cilju uspostavljanje habitusa i rasporeda trajnih i privremenih organa voćaka a ujedno i održavanje ravnoteže između vegetativnog prirasta i generativnog. U zavisnosti od voćne kulture kod voćnog stabla rezidbom se i formira i održava uzgojni oblik od prve do četvrte godine. Višnja je u grupi koštičavih voćaka, heliofitna voćna vrsta pa joj odgovaraju uzgojni oblici većih dimenzija, otvorenih i širokih kruna. U našim ekološko proizvodnim uslovima kod višnje je najzastupljeniji piramidalni uzgojni oblik a ređe kotlasta kruna.

Formiranje piramidalnog uzgojnog oblika kreće od prve godine a na parcelama gde je prisutno navodnjavanje sade se knip sadnice sa prevremenim granama pa je formiranje uzgojnog oblika ješ krenulo u rasadniku. U svakom slučaju za formiranje piramidalne krune u prvoj godini se ostavljaju tri dobro razvijeni lastari pod oštrim uglom uglom od 45 stepeni u odnosu na voditeljicu, a ređe više lastara četiri ili pet, i središni četvrti koji je voditeljivca (provodnica, produžnica). Ovi lastaari se zakraćuju na spoljni pupoljak nadužini od 50 do 60 cm ili za jednu trećinu prirasta. Produžnica to jest voditeljica za drugi sprat se zakraćuje na dužini od 80 do 100 cm, u praksi od 60 do 80 cm. Sledeće godine kreće razvoj novih prirasta i po pravilu dominaciju imaju pupoljci na vrhovima prekraćenih lastara.

Za drugi sprat se ostavljaju mladari to jest prirasti lastari kao za prvi sprat samo da ostavljeni budući lastari kada se gleda vertikalna projekcija nalaze na sredini ostavljenih lastara na prvom spratu i ugao otklona je od 50 do 60 stepeni u odnosu na voditeljicu. Razvoj prvog sprata ide sa razvojem pupoljaka i po pravilu sve što ide naniže i naviše se ostreanjuje a na razdaljini od nekih 15 cm do 20 se ostavljaju bočna razgrnjenja. Ostavljena grančica prelazi u račvanje već na prvom spratu imamo i primarnu i sekundarnu granu pa čak i tercijalnu. Vodilica za naredni treći sprat se zakraćuje na dužini od 60 do 80 cm . Isto tako sve se ponovo ponavlja

stim što ostavljene grane za treći sprat idu pod otvorenijim uglom i to čak od 60 pa do 90 stepeni u odnosu na voditeljicu i zakraćuju za jednu trećinu prirasta a voditeljica se zakraćuje na bočni prirast nekih 30 do 40 cm iznad poslednjeg razgrnjavanja. Redovna rezidba se izvodi svake godine umereno i uravnoteženo sa ciljem uspostavljanja harmoničnog i isbalansiranog odnosa u okviru krune kao i nadzemnog i podzemnog dela voćnog stabla u cilju dobijanja odgovarajućeg kvaliteta proizvoda i solidnog prinosa.

Mr Mitić Aleksandar

savetodavac iz voćarstva i vinogradarstva

Taphrina deformans - kovrdžavost lista breskve

Parazit izazivač kovrdžavosti lista breskve najveće štete pričinjava upravo na lišću, ali se razvija i na svim ostalim zeljastim delovima. Nakon listanja na mladom lišću se uočavaju nabori blede-žute ili blede-zelene nijanse, a sa naličja se zapažaju udubljenja. Lišće se uvija i zadeblja. U zavisnosti od vremena infekcije može biti zahvaćen deo list ili cela liska. Krajem proleća list postaje crvenkast sa sivkastom prevlakom koja se nalazi na licu lista. Obolelo lišće nakon izvesnog vremena opada, a potom breskva počinje da ponovo olistava. Inicirani mladari su kraći, deblji i izumiru nakon pojave sivkaste micelijske navlake.

Kada je prohladno i vlažno vreme s proleća, tokom bubrenja i otvaranja pupoljaka, spore kličaju i inficiraju mlado lišće i cvetove u pupoljku. Do zaraze dolazi samo ukoliko askospore dodju u kontakt sa nediferenciranim tkivom biljke domaćina, Micelija parazita brzo raste interćelijski ispod gornjeg epidermisa, stimulišući intenzivan porast ćelije, što dovodi do porasta i povećanja lista i pojave tipičnih simptoma. Parazit samo u fazi bubrenja i otvaranja pupoljaka pričinjava infekciju. Kasnije, biljno tkivo postaje otporno na dejstvo patogena.

Ovaj parazit je najdestruktivniji među patogenima ove voćne vrste. Direktne štete se manifestuju kovrdžanjem lišća, koje dobija crvenkastu boju i dolazi do njegovog prevremenog opadanja. Potom dolazi do retrovegetacije, zbog čega se voćka iznuruje i nepripremljena ulazi u zimski period. Tada i slabiji mraz može prouzrokovati njeno izmrzavanje.

Suzbijanje *Taphrina deformans* uspešno se rešava fungicidima ako se isti primene pravovremeno. Potrebno je tretiranje treba obaviti kasno u jesen, nakon opadanja lišća ili rano u proleće neposredno pred otvaranje pupoljaka. Pre zimskog tzv. "plavog" prskanja treba obaviti rezidbu. Breskva radja na jednogodišnjim grančicama, pa se s proleća mora rezati radi obnavljanja grančica i formiranja spratova. Kod breskve koja formira najviše cvetnih pupoljaka, rezidbom se reguliše i plodnost breskve. U našem uslovima rezidba se obavlja u januaru ili početkom februara.

Plavo prskanje voćaka, odnsono rano prolećno tretiranje treba obaviti pred otvaranje lisnih pupoljaka. Preporučuju se preparati na bazi bakra: Funguran - OH (0,2-0,3 %), Blauvit (0,5 -1 %), Cuproxat (0,25-0,35%), Bakarni-oksihlorid-50, Bakrocid S-50 (0,75%), Bakrocid S-25 (1,5 %), Bordovska čorba S-20, Bordovska čorba WP-20 (1,5 %), Plavo ulje (20-30 l/ha, pred kraj vegetacionog mirovanja, a najkasnije na početku pucanja pupoljaka) i dr.

Pored bakarnih preparata dobri rezultati u suzbijanju ovog patogena postižu se i primenom organskih fungicida u periodu od pojave prvih zelenih pupoljaka, prskanjem u fazi „mišjih ušiju“ do faze precvetavanja. Tretiranje treba biti kvalitetno sa većom količinom vode. Od organskih fungicida preporučujemo: Ciram S-75, Fitociram 75-S (0,25-0,35%, od pucanja pupoljaka do početka listanja), Syllit 400-SC (0,15-0,25 %, prvo tretiranje u fazi opadanja lišća, drugo pri pucanju pupoljaka i treće nakon cvetanja), Delan SC-750 (0,1 % tretiranjem samo do početka cvetanja), Dakoflo 720-SC (2,5-3,5 l/ha + 1 l/ha Nu film 17 se koristi kao okvašivač) ili 2 l/ha, Galmin (mineralno ulje), neposredno pred ili u vreme pojave zelenog tkiva iz vršnog pupoljka, a pre sticanja uslova za zaražavanje).

Mr Gordana Jovanović

Zaštita kruške

Kruškina buva – *Psylla pyri* je jedna od najznačajnijih štetočina kruške. Pokazalo se da što se više neguje zasad kruške to ima više šansi da se psila pojavi. Zbog toga je potrebna ravnoteža, što znači da ne bi trebalo da se preteruje ni u čemu. Prva i osnovna karakteristika je da voćnjak ne đubrite previše azotom, kako se ne bi stvarala bujnost podloge. Naime, bujne podloge su i više nego pogodne za dolazak psile koja leti i bira najmlađe i najlepše lišće gde može da sisa kvalitetne biljne sokove.

Zato je važno povesti računa o toj ravnoteži, jer što se voćnjak više neguje, biljke će imati kvalitetnije biljne sokove i samim tim postaću izuzetno interesantne za psilu. Proizilazi da je čovek glavni krivac za invaziju psile sa kojom se voćari muče već decenijama.

Čim temperature pređu osam stepeni celzijusa pojavljuje se odrasla jedinka. To može da se desi u januaru, februaru, zavisno od godine i vremenskih prilika. Nakon toga borba protiv nje je kompleksna i kontinuirana tokom cele sezone. Karakteristično je da se na biljkama manifestuju primarne i sekundarne štete.

Primarne štete su posledica direktnog prisustva i isisavanja sokova iz biljnih organa, pri čemu dolazi do deformacije listova, plodova, a kasnije i do nekroze pupoljaka i listova.

Sekundarne štete su posledica izlučivanja velike količine medne rose, na kojoj se naseljavaju gljive čađavice. Kao posledica toga smanjuje se fotosintetska aktivnost, a kod jačeg napada dolazi i do opadanja listova i plodova. Napadnuti plodovi gube i tržišnu vrednost.

Ima 4-5, pa i više generacija godišnje u zavisnosti od vremenskih prilika, prirodnih neprijatelja. Kad je intenzivan porast vegetacije može se očekivati veći broj generacija godišnje. Obično ima manje jedinki prve i druge generacije, a treća prouzrokuje već vidljive štete.

Prezimljava kao imago zimske forme u zasadima kruške na skrivenim mestima ili ispod opalog lišća. Ženke odlažu jaja već od sredine februara na mladare oko pupoljaka, u grupicama od 6-10 jaja. Od početka vegetacije ženke odlažu jaja isključivo na zelene organe kruške u grupama, primarno mesto su mladi nerazvijeni dlakavi listići, vrhovi izbojaka, cvetne peteljke, lice i naličje listova. Kada dnevna temperatura pređe deset stepeni celzijusa, ženke polažu 150-200 jaja na pupoljke i mlado lišće, pojedinačno ili u nizu u jedan, dva ili više redova, na naličju lišća duž nervature. Embriionalno razviće traje 6-25 dana u zavisnosti od temperature.

Imago zimske forme javlja se do početka maja, a već u to vreme su prisutne i prve letnje forme. Od prve dekade septembra počinju se javljati opet zimske forme. Prva jača pojava larvi je obično u maju u zavisnosti od temperature i vremenskih prilika. Larve naseljavaju vrhove izbojaka, lišće, cvetne peteljke i cvetove, a kasnije i plodove. Larva prelazi kroz pet larvenih stadijuma, prve generacije ulaze u pupoljak da se hrane, dok su dva poslednja stadijuma uočljiva već i na listu, sa produkcijom puno medne rose.

Mladi imago je svetlozelen, a nakon nekoliko dana dobija svetložutu boju sa nijansama crvenkastomrke. Za kruškinu buvu je karakteristična pojava sezonskog dimorfizma. Zimske i letnje forme se međusobno razlikuju po boji, veličini, otpornosti na niske temperature. Imaga letnje forme su veličine 2,6-3,2 mm, a zimske 3,1-3,6 mm. Letnja forma je svetložuta sa nijansama mrke boje, dok je zimska tamnija. Pipci su desetočlani, končasti. Na prvom paru krila je tamna mrlja. Zadnji par nogu je razvijeniji od ostalih i podešen za skakanje.

Jaja su u početku bela, posle primaju žutu pa narandžastu boju, sa donje strane imaju peteljku.

Koncept borbe se zasniva u presecanju lanca njenog razvoja i držanja populacije pod kontrolom.

U početku godine se vrši maskiranje, sa uljem ili prljanje sa glinaom, drveta da zimske ženke ne polažu jaja. Na položena jaja možemo delovati uljem, piriproksifenom, spirotetramatom, milbemektinom. Larve prvog i drugog larvenog stadijuma napadaju se sa acetamidridima, imidaklopidima, spirotetramatom, milbemektinom, abamektinom. Stariji larveni stadijumi se tretiraju abamektinima i milbemektini.

Na odrasle jedinke, pre kretanja vegetacije, se može tretirati duplim dozama piretoroida. Voditi računa jer upotrebu piretoroida treba ograničiti samo na početak vegetacije. Sa kretanjem predatora kruškine buve treba prekinuti upotrebu preparata koji u sebi imaju piretroide.

Mirjana Petrović, dipl.inž.polj.

Kupusna muva

Najveće štete pričinjavaju larve prve generacije kupusne muve (*Delia radicum*) na usevima ranih kupusnjača. Ova štetočina ima dve do tri generacije godišnje. Odrasle jedinke (5–7 mm) su slične domaćoj muvi, s tim što su mužjaci crnosive boje sa tri uzdužne pruge na leđnoj strani, dok su ženke svetlije boje, pepeljastosive. Ova štetočina prezimi u zemljištu na dubini 10-15 cm, u stadijumu lutke koje su cilindričnog oblika, smeđe boje. Do pojave imaga dolazi kada je temperatura zemljišta oko 12°C. Imago se hrani na cvetovima korovskih biljaka.

Po kopluciji ženke polažu beličasta jaja, eliptičnog oblika. Položena su pojedinačno ili u grupama na korenov vrat tek rasađenih biljaka kupusa ili u neposrednoj blizini biljke u površinskom sloju zemljišta. Larve žutobeke boje, su sa atrofiranom glavom, sužene na prednjem delu tela, bez nogu. U početku se hrane korenovim dlačicama, a potom se ubušuju u koren. Na jednoj biljci može se naći veći broj larvi. Stadijum larve traje oko mesec dana, nakon čega prelaze u stadijum lutke, koje su u zemljištu na dubini i do 15 cm, takođe i na korenovom vratu biljke. Ubušivanjem larvi u koren i njihovom ishranom remeti se normalno cirkulisanje sokova. Najkritičniji period je u prve tri nedelje posle rasđivanja kupusa. Napadnute biljke dobijaju ljubičastu boju, gube turgor, lako se čupaju.

Mlađe biljke se suše i potpuno propadaju, starije biljke zaostaju u razvoju. Pored direktnih šteta usled ishrane ova štetočina otvara put za prodor drugih patogena. Za rast i razviće pogoduju joj peskovita zemljišta, navodnjavanje i kišni period. Feromonske klopke kojima se prati let kupusne muve postavljaju se na parceli pre rasađivanja kupusa. Vizuelnim pregledima biljaka kupusa registruje se prisustvo jaja ove štetočine oko korenovog vrata kupusa. Primena insekticida ima za cilj suzbijanje prisutnih odraslih jedinki i sprečavanje polaganja jaja. U tu svrhu, odmah po rasađivanju kupusa, može se upotrebiti insekticid aktivne materije bifentrin (Talstar 10 EC, Fobos EC, Bifenicus) u količini 0,2-0,3 l/ha. Ukoliko se nakon desetak dana na feromonskim klopka i dalje registruju veće brojnosti ulovljenih imaga kupusne muve, potrebno je obaviti insekticidni tretman, za koji se može upotrebiti insekticid aktivne materije cipermentin (Cipkord 20 EC) u količini 0,15-0,3 l/ha. Poštovanje plodoređa, prostorne izolacije, uništavanje napadnutih biljaka, zaoravanje biljnih ostataka po skidanju useva, su važne nepesticidne mere.

Pokrivanjem rasađenog kupusa agrotekstilom ili insekticidnim mrežama u vreme leta odraslih jedinki, biljke su zaštićene od doletanja ove štetočine do njih. Primenom kvadratnog ter papira, provlačenjem biljaka kroz otvor po sredini papira, koji se potom poravnava sa površinom zemlje, postiže se zaštita od kupusne muve. Pepeo ili dijatomejska zemlja posuti oko biljaka kupusa, takođe će sprečiti polaganje jaja ove štetočine u zemljište. Sadnja žalfije pored kupusnjača je jedan od primera dobrih suseda. Kupusna muva zbog jakog mirisa žalfije izbegava kupusnjače.

Bojana Karapandžić, dipl.ing.polj.

Agroponuda omogućava marketing informacije o ponudi voća, povrća, žive stoke i žitarica. Ova berza poljoprivrednih proizvoda koju je pokrenulo Ministarstvo poljoprivrede plasira informacije o ponudama proizvođača koji se bave voćarstvom, povrtarstvom, ratarstvom i stočarstvom.

PSSS Leskovac sa svojim savetodavcima, pomoći će Vam u plasmanu viškova proizvoda proizvedenih na vašim gazdinstvima.

Poljoprivredni proizvođače posetite internet stranicu ***www.agroponuda.com*** ili nam se obratite ukoliko VI želite da ponudite svoj proizvod.

Da li treba požuriti sa prvom prihranom pšenice

Na području delovanja PSSS Leskovac usevi pšenice i ječma, usled razvučene setve i nepovoljnih vremenskih prilika tokom setve, koju su brojni poljoprivrednici na području Jablaničkog okruga uradili i van optimalnih rokova, trenutno se nalazi u različitim fazama razvoja, od nicanja do razvijena tri lista. Na manji broj parcela ima i useva koji su u fazi bokorenja.

Preporuka proizvođačima je da pregledaju svoje parcele pod pšenicom, da sagledaju sve parametre, od kondicije useva, preko rezultata analize zemljišta pa sve do praćenja vremenske prognoze, kako bi se donela najbolja odluka u vezi prihrane pšenice. Ukoliko je na parcelama primenjeno osnovno đubrenje, ne treba žuriti sa prihranom. Maloj biljci ne treba puno hrane, ali kada krene njen razvoj, kada uđe u fazu bokorenja i potreba za hranom je veća. Ako su biljke u fazi 2-3 lista, ni tada ne treba poraniti sa prvom prihranom, zato što u ovim situacijama nema velike potrošnje hraniva. Sa druge strane, ako je predusev bio kukuruz, a najčešće je to tako, znamo da su prošlogodišnji prinosi bili dobri i dosta hraniva iznešeno sa parcela. U tom slučaju ako nije urađeno osnovno đubrenje, čim to vremenski uslovi dozvole, kako bi bilo što manje oštećenja na usevima, moramo razmišljati o prvoj prihrani pšenice. Pre prihrane poljoprivrednici moraju znati šta usevu nedostaje, kako bi prihrana bila adekvatna, a ulaganje i finansijski trošak opravdan.

Cilj je optimalno đubriti i održavati ekološku ravnotežu, a ne zagađivati zemljište. Najpouzdaniji način da se odredi optimalna doza azota je analiza zemljišta pred samo prihranjivanje. Poljoprivredni proizvođači koji to neće moći da obave, useve treba da prihrane posle konsultacija sa stručnjacima i praćenja preporuka preko sredstava javnog informisanja. Naša iskustva kažu da na našem području za prihranjivanje pšenice potrebno je primeniti 200-300 kilograma KAN-a. Za prinos od 4-5 tona zrna po hektaru, pšenica utroši 120-140 kg azota. U najvećem broju slučajeva orjentaciono sadržaj azota u zemljištu kreće se oko 60 kg po hektaru, što znači da prihranom treba da se unese 80 kg azota, prvo prihranjivanje sa 60 a drugo sa oko 20 kg azota po hektaru. To praktično znači da za prvu prihranu potrebno je upotrebiti oko 220-240 kg KAN-a po hektaru, UREA 130-150 kg ili oko 180-200 kg/ha AN-a

Setva ozimih strnih žita na području Jablaničkog okruga jesenas obavljena je na preko 15.000 hektara oranica.

Boban STANKOVIĆ, dipl.ing.polj.

Sadnja ,đubrenje i gajenje maline

Sadnja

U odnosu na sezonu, bolja je jesenja nego prolećna sadnja. Teškoća je u tome što malina dugo zadržava list, a pošto u brdskim krajevima zima rano nastupa, najčešće mora da se primeni rana prolećna sadnja. Sadnja u kasno proleće je nepovoljna zato što se uvećavaju pupoljci na korenu, iz kojih će izbiti izdanci, pa prilikom sadnje dolazi do njihovog oštećivanja. Pored toga, u proleće je manje vlage u zemljištu i kasni prolećni topli vetrovi su najčešći uzroci lošeg prijema sadnica. Sadnja u suviše vlažno tlo, zbog stvaranja pokorice, sprečava da se izdanci iz podzemnih pupoljaka probiju na površinu, te se gaženje zemlje oko sadnice ne preporučuje. Sadnja ne sme da bude ni suviše plitka ni suviše duboka. Posle sadnje sadnice se prikraćuju na 15-20 cm iznad zemlje. Za sađenje treba koristiti samo autentične sortne i garantovano zdrave izdanke sa dobrim korenovim sistemom. Da bi se dobro primili izdanke treba što pre zasaditi. Pre sadnje dobro je izdanke skratiti za jednu četvrtinu, ukloniti sve suve i oštećene žile. Izdanci se sade po oblačnom vremenu na istu dubinu na kojoj su bili u malinjaku pre vađenja ili za 3-4 cm dublje. Ukoliko pri osnovnoj obradi nije vršeno đubrenje stajnjakom to može sada da se uradi. Posle sadnje izdanci se skrate na 3-4 zdrava pupoljka odnosno 20-30 cm iznad zemlje i obilno zaliju.

Dubrenje

Direktno stavljanje stajnjaka ili mineralnih đubriva na žilice prilikom sadnje može dovesti do potpunog sušenja

korena. Prolećno đubrenje se vrši nekim azotnim đubrivom (KAN-om) ili amonijum sulfatom u količini 200-300 kg/ha. Za jesenje đubrenje se preporučuje stajnjak kojim se zemljište đubri svake treće godine, u količini od 20000-40000 kg/ha i mineralno đubrivo ili samo mineralno, u količini od 800-1200 kg/ha odnosa 0:15:30. Ako se zemljište ne đubri stajnjakom, treba ga pođubriti svake godine sa po 1000-1400 kg/ha kompleksnim mineralnim đubrivom NPK, odnosa 10:12:26.. Plastične folije se koriste isto za suzbijanje jednogodišnjih korova, a njihova primena povećava prinos za 10-20% i ubrzava zrenje plodova za 2-3 dana.

Gajenje

Visina prinosa i kvalitet malina zavise pre svega od sistema gajenja, kvaliteta sadnica i vremena i tehnike sađenja. Malina se može gajiti u 4 osnovna sistema: sistem žbunova sa kvadratnim rastojanjem, sistem žbunova sa pravougaonim rastojanjem, sistem pantljike, i sistem žive ograde.

Sistem žbunova sa kvadratnim rastojanjem: kod ovog sistema gajenja razmak između žbunova od 1,5-3 m u zavisnosti od bujnosti sorte i načina mašinske obrade, na jednom mestu se sade 1-4 izdanka zbog malog broja izdanaka i prinos je manji ali su plodovi krupniji i kvalitetniji. Ovaj sistem se može primenjivati u ravničarskim ili blago nagnutim terenima.

Sistem žbunova sa pravougaonim rastojanjem: rastojanje između redova je 2,5-3 m, a u redu 1-1,2 m. Na jednom mestu sadi se 1-4 izdanka zajedno. Kod ovog sistema lakša je obrada, i zaštita od bolesti i štetočina a i prinosi su nešto veći.

Sistem pantljike: kod ovog sistema razmak između redova je 2,5-3 m a u redu između izdanaka 30-50 cm. Na taj način se u pravcu redova formiraju pantljike širine 50-60 cm. Kod ovog sistema gajenja otežana je obrada zemljišta i zaštita zbog čega je slabiji prinos i kvalitet plodova.

Sistem žive ograde: ovaj sistem čini prelaz između sistema žbunova i sistema pantljike. Razmak između redova je 2,5 m a između izdanaka u redu 50 cm. Obrada zemljišta i zaštita je lakša a osvetljavanje bolje.

Za mnoge sorte malina čiji se izdanci povijaju ka zemlji potreban je naslon. U tu svrhu koristi se kolje dužine 2 m i debljine 5-12 cm koji se postavljaju na razmaku od 10 m, a na njih se postavlja žica na dva nivoa.

MA Nenad Stefanović

Seoski turizam

Pojam ruralnog turizma je najširi i odnosi se na sve aktivnosti u ruralnim područjima. Ruralni turizam je vrsta turizma u kome turisti idu na sela ili farme kako bi iskusili seoski život. Termin ruralni turizam koristi se u mnogim slučajevima kada je ruralna kultura ključna komponenta ponudjenog turističkog proizvoda. Za turistički proizvod ruralnog turizma bitno je da se posetiocu obezbedi lični kontakt, osećaj za fizičko i ljudsko okruženje i da se pruži mogućnost da lično učestvuje u aktivnostima, tradiciji ili stilu života lokalnog stanovništva. S druge strane, ruralni turizam obezbeđuje dodatne prihode stanovnicima ruralnih predela plasmanom poljoprivrednih proizvoda na pijaci u sopstvenom dvorištu, kao i plasman proizvoda domaće radinosti. Ruralni turizam omogućava valorizaciju (vrednovanje) rada žena u seoskim domaćinstvima, ali i upošljavanje radno neaktivnih kategorija stanovnika.

Seoski turizam je uži pojam od ruralnog turizma. Seoski turizam vezan je za seoski ambijent i njegovu okolinu, kao i sve aktivnosti koje se odvijaju u njoj (gastronomiju, poljoprivredu, folklore, etnologiju, seoske manifestacije i ostale privredne i preduzetničke aktivnosti).

Zahvaljujući komunikaciji na relaciji domaćin-gost, prijateljskom odnosu prema gostu, personalizovanoj turističkoj usluzi i samom načinu života na selu ovaj vid turizma pruža jedinstven doživljaj.

Seosko turističko domaćinstvo je objekat ili grupa objekata u kojem se pružaju usluge smeštaja, ishrane ili samo ishrane i pića, koji se nalazi u ruralnom (seoskom) okruženju sa elementima lokalnog obeležja i nasleđa.

Seoski turizam razvija se na način da se sa istim resursima razvija još jedna delatnost koja donosi nove prihode i novu energiju. Za razvijanje ove delatnosti neophodna je ponuda zdrave hrane i zdravog seoskog ambijenta i

prirode. U tom smislu se može reći da je za razvoj seoskog turizma neophodan stabilan razvoj poljoprivrede, ali i zdrav socijalni ambijent sela. Neophodno je i da u domaćinstvu postoji zdrava atmosfera, perspektivnost i otvorenost prema saznanjima i svetu. Potrebno da razvoj poljoprivrede, turizma i ruralnog turizma bude strateški definisan, ili naglašen kroz strategiju razvoja, a da istovremeno, seoska gazdinstva čine svoje napore za unapređenje imanja i svog domaćinstva, za šta postoje objektivne mogućnosti.

ZAKONSKA REGULATIVA, REGISTRACIJA I KATEGORIZACIJA OBJEKATA

Prvi korak u bavljenju seoskim turizmom jeste osnivanje poljoprivrednog gazdinstva u okviru kojeg će se odvijati i usluge seoskog turizma, dok objekti u kojima će se pružati ugostiteljske usluge u seoskom turističkom domaćinstvu moraju da budu kategorisani i da ispunjavaju minimalne tehničke i sanitarno-higijenske uslove.

Prema Zakonu o turizmu fizičko lice koje pruža ugostiteljske usluge u seoskom turističkom domaćinstvu može da pruža turistima ugostiteljske usluge smeštaja, pripremanja i usluživanja hrane i pića u objektima smeštajnih kapaciteta do 30 ležajeva, a organizovanoj turističkoj grupi do 50 turista koja ne koristi usluge smeštaja, samo ugostiteljske usluge pripremanja i usluživanja hrane i pića.

Fizičko lice može da pruža usluge pripremanja, usluživanja hrane i pića koje je pretežno sam proizveo i mora da ispunjava zdravstvene uslove i redovno obavlja zdravstvene preglede u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita zdravlja.

Postoje zakonske procedure i postupci koji moraju biti ispoštovani i sprovedeni, ali radi se o procedurama koje nisu ni komplikovane ni skupe.

Da biste počeli da se bavite seoskim turizmom morate da:

- Imate već registrovano poljoprivredno gazdinstvo
- Priložite dokaz da vaši objekti ispunjavaju sanitarno-higijenske, kao i tehničke uslove
- Izvršite kategorizaciju objekata

Za seoski turizam mogu se registrovati fizičko lice i ugostitelj.

Fizičko lice može imati objekat smeštajnog kapaciteta do 30 ležajeva da bi moglo da podnese zahtev za kategorizaciju seoskog turističkog domaćinstva.

Dokumenta potrebna za kategorizaciju seoskog turističkog domaćinstva su sledeća:

- popunjen obrazac Zahteva za kategorizaciju,
- dokaz o vlasništvu,
- fotokopija lične karte podnosioca zahteva,
- dokaz o uplati administrativne takse i dokaz o uplati lokalne administrativne takse,
- punomoćje i fotokopija lične karte punomoćnika (ukoliko se preko njega podnosi zahtev),
- lekarsko uverenje o zdravstvenoj sposobnosti za obavljanje ugostiteljske delatnosti za lice -koje pruža ugostiteljske usluge, kao i za članove domaćinstva gde se nalazi smeštaj,
- potvrdu ovlašćene zdravstvene ustanove da fizičko lice koje pruža usluge, kao i članovi -domaćinstva gde se nalazi smeštaj, nisu evidentirani na kliconoštvo i parazite,
- popunjen obrazac Izjave o ispunjenosti standarda propisanih za određenu vrstu i kategoriju ugostiteljsko objekta,
- popunjen obrazac Izjave o ispunjenosti minimalnih tehničkih uslova,
- popunjen obrazac Izjave o ispunjenosti sanitarno-higijenskih uslova.

Nakon podnošenja zahteva, Komisija za kategorizaciju ugostiteljskih objekata Odeljenja za privredu i poljoprivredu grada Leskovca u skladu sa Zakonom o opštem upravnom postupku, postupa po zahtevu stranke, utvrđuje ispunjenost uslova za traženu kategoriju i sačinjava zapisnik o zatečenom činjeničnom stanju.

Komisija donosi odluku i o njoj obaveštava podnosioca zahteva. U slučaju da je zahtev pozitivno rešen izrađuje se Rešenje o kategorizaciji.

Kategorija ugostiteljskog objekta vrste seosko turističko domaćinstvo označava se nalepnicom petougaoanog oblika sa zaobljenim uglovima koja sadrži u gornjem delu uctane šestokrake zvezde, čiji broj označava kategoriju objekta, a u donjem delu ispisan naziv vrste objekta na srpskom jeziku ćiriličnim pismom. Nalepnica ima dimenzije širine 16 centimetara i visine 15 cenmtimetara. Oznaka za seosko turističko domaćinstvo postavlja se na vratima sa spoljne strane vrata ili na drugom vidnom mestu unutar objekta.

Objekat treba da ispunjava propisane standarde o kojima smo govorili, ali, smeštaj u objektima autentičnim za podneblje u kojem živite su upravo ono što gosti očekuju .Kuće izgrađene u stilu karakterističnom za kraj u kojem se nalaze, upravo se mogu smatrati pravom ponudom seoskog turizma .Dakle, stare objekte ne treba rušiti, naprotiv, treba ih obnoviti, rekonstruisati i učiniti dostupnim.

Preporučljivo je da, u skladu sa prirodnim okruženjem, po nekom posebnom odredištu, nečemu što je karakteristično za domaćinstvo, vlasnik sam izabere ime po kojem će biti prepoznatljiv na tržištu i po kojem će se razlikovati od drugih. Tradicija i kultura života na selu su sastavni deo turističke ponude i upravo je to bogatstvo jedan od oslonaca razvoja turizma u ruralnim sredinama.

Hrana je vrlo povezana i veoma bitna u ukupnoj slici i pozicioniranju seoskog turističkog gazdinstva na turističkom tržištu. Proivodnja zdrave, organske i tradicionalno proizvedene hrane i njena direktna prodaja turistima može poboljšati sliku o svim proizvodima i uslugama dostupnim na samom gazdinstvu. Organska proizvodnja ima značajnu ulogu u diverzifikaciji i podizanju konkurentnosti turističkog proizvoda, a samim tim utiče i na razvoj turističke ponude u ruralnim područjima.

Organska proizvodnja je kontrolisana proizvodnja poljoprivrednih i drugih proizvoda koja izbegava upotrebu proizvoda dozvoljenih u konvecionalnoj proizvodnji, kao što su sintetička đubriva i pesticidi, antibiotici i genetski modifikovani organizmi., pri čemu se izbegava zagađivanje životne sredine i čuva zdravlje ljudi i čitavog agro-sistema.

Seosko turističko gazdinstvo koje se bavi organskom poljoprivrednom proizvodnjom predstavlja jedinstven spoj poljoprivrede, turizma i ekologije.

Igor Ristić, MA

AGROPONUDA
BERZA POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA SRBIJE

Grožđe crno-ostale (Grape black-other)	85	80	90	
Jabuka-Ajdared (Apples-Idared)	35	40	35	35
Jabuka-Z delišes (Apples-G.delishes)	50		40	50
Jabuka-Greni Smit (Apples-Greny Smith)	50		40	50
Jabuka-ostale (Apples-other)	50	50		
Kruška (Pear)	65	70		60
Limun (Lemon)	130	120	120	120
Mandarina(Tangerine)	100	100	100	110
Nektarina (Nectarine)	150			
Orah (Walnut)	700			800
Pomorandža (Orange)	145	170		140
Šljiva (Plum)	60			60

<i>Centralna Srbija</i>					
<i>Jedinica mere din/kg</i>	<i>Beograd</i>	<i>Kraljevo</i>	<i>Niš</i>	<i>Leskovac</i>	<i>Šabac</i>
Brokoli (Broccoli)	280		250		200
Cvekla (Beet)	45	40	40	30	35
Karfiol (Cauliflower)	220	190	220		170
Krastavac-salatni (Cucumber for salad)	190		200		200
Krompir (Potato)	55	60	50	45	50
Kupus (Cabbage)	55	55	45	40	45
Luk beli (Garlic)	250	300	400	250	120
Luk crni (Onion)	70	70	65	60	65
Paprika-babura (Pepper-babura)	200				280
Paprika-ostala (Pepper-other)	220		230		280

Jedinica mere din/kg	Težina/ uzrast	Rasa	Regioni															
			Beograd	Čačak	Kragujevac	Kraljevo	Loznica	Niš	Pirot	Požarevac	Smederevo	Vranje	Zaječar	Leskovac	Šabac	Užice		
Bikovi	>500kg	SM				260										270		260
Dmiske	sve težine	sve rase	220	200	150	150										190		260
Jagnjad	sve težine	sve rase		250	290	260	250	300	300	300	300	300	300	300	300	290	280	280
Jarad	sve težine	sve rase			200	200	230	220					230			220		280
Junad	350-480kg	sve rase									180					280		280
Junad	>480kg	sve rase							250									280
Koze	sve težine	sve rase			120		150	100					140			120		280
Krave za klanje	sve težine	HF																280
Krave za klanje	sve težine	SM				180										170		170
Krmače za klanje	>130kg	sve rase		150	150	140	100						130			130		170
Ovca	sve težine	sve rase	160	160	120	130	160	160				130	160	150		140		140
Prasad	16-25kg	sve rase	230	200	240	260	240	220	280	220	250	220	250	220	250	240	220	260
Prasad	<=15kg	sve rase	240	230			250		280	230	270	230	270	230	270	250		260
Telad	80-160kg	SM				480						475			390	550	500	260
Tovljenici	80-120kg	sve rase	150	180	150	170	130	160				120	160		140	160		260

Република Србија
Министарство пољопривреде,
шумарства и водопривреде

Za sve informacije iz oblasti poljoprivredne proizvodnje možete se obratiti
POLJOPRIVREDNOJ SAVETODAVNOJ I STRUČNOJ SLUŽBI LESKOVAC
tel. 016/212-246, fax. 016/254-639

Direktor Dalibor Cvetanović, 064/8110752

Savetodavna služba za ratarstvo i povrtarstvo

dipl. ing. Boban Stanković, 064/6454743, 016/273-364
mast. ing. Jelena Stojiljković, 064/8110750

Savetodavna služba za voćarstvo i vinogradarstvo

dipl. ing. Nenad Stefanović, 064/6454738
dipl. ing. Dalibor Cvetanović, 064/8110752
mr Aleksandar Mitić

Savetodavna služba za stočarstvo

mr Dejan Randelović, 064/6454732, 016/237-362

Savetodavna služba za melioracije

dipl. ing. Igor Ristić, 064/8110751

Savetodavna služba za zaštitu bilja

mr Gordana Jovanović, 064/6454735, 016/244-243
dipl. ing. Mirjana Petrović, 064/6454737, 016/237-363
dipl. ing. Bojana Karapandžić, 064/8110753